

MICHAŁ MICHNIEWICZ

ORCID: 0000-0002-6564-200X

Uniwersytet Jagielloński

Szkoła Doktorska Nauk Humanistycznych

Życiorys Augusta Krasickiego (1873–1946) na tle dziejów rodziny

Rodzina Krasickich herbu Rogala wywodzi się z miejscowości Siecień w ziemi dobrzyńskiej. Nazwisko wzięło się zaś od położonej nieopodal Przemyśla wsi Krasice, wniesionej w pierwszej połowie XVI wieku przez Barbarę Orzechowską w posagu Jakubowi z Siecina. Do wzrostu znaczenia i majątności rodu doprowadził ich najmłodszy potomek Stanisław — dworzanin królewski, sygnatariusz unii lubelskiej oraz kasztelan przemyski. Jeszcze więcej godności zgromadził w swoim ręku jego syn Marcin, podobnie jak ojciec rozpoczynający swoją służbę publiczną na dworze, a następnie zasiadający na urzędach kasztelana lwowskiego, starosty przemyskiego oraz wojewody podolskiego. Ponadto otrzymał od cesarza Ferdynanda III dziedziczny tytuł hrabiego Świętego Cesarstwa Rzymskiego¹. Bezpotomna śmierć Marcina i kontynuacja rodu przez linię jego brata Jerzego spowodowały wyhamowanie rozwijającej się kariery rodziny. Jej kolejnym wybitnym przedstawicielem był urodzony ponad sto lat po zgonie wojewody podolskiego arcybiskup i literat Ignacy Krasicki².

W 1799 roku Krasiccy weszli w posiadanie Leska za sprawą małżeństwa jego dziedziczki Julii Mniszchówny z Franciszkiem Ksawerym Krasickim. Biorąca swój początek z tego związku gałąź utrzymała w swoich rękach miasto i okoliczne dobra do czasu drugiej wojny światowej³. Następujące odtąd cztery pokolenia właścicieli Leska zapisały się w dziejach udziałem w polskich zrywach niepodległościowych, jak również aktywną działalnością na niwach polityki, gospodarki, oświaty i kultury. Wspomniany Franciszek Ksawery, bratanek

¹ W. Solecki, *Historia rodziny Krasickich*, „Rocznik Przemyski” 35, 1999, z. 4, s. 29–35.

² *Ibidem*, s. 44–45.

³ J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, Lesko-Wiedeń-Kraków 1995, s. 74. Od okresu za-
borów do 1931 r. Lesko nosiło nazwę Lisko. W dalszym ciągu stosując ujednoliconą, współ-
czesną nazwę. Podobnie w wypadku innych miejscowości, na przykład Bezmiechowa zamiast
Bezmichowej, Średnie Wielkie zamiast Seredniego Wielkiego.

i wychowanek „księcia poetów”, jeszcze przed objęciem Leska wstawił się na polach bitewnych wojny w obronie Konstytucji 3 maja oraz insurekcji kościuszkowskiej. Za bój pod Dubienką został odznaczony Orderem Virtuti Militari. Miał wówczas zaledwie 18 lat⁴. Kampanię roku 1794 zakończył natomiast jako major pułku huzarów uhonorowany pierścieniem „Ojczyzna Obrońcy Swemu”⁵.

Po raz kolejny protoplasta leskiej linii Krasickich stanął do walki w 1809 roku podczas wojny z Austrią. Mianowany organizatorem i dowódcą kawalerii w ziemi sanockiej doprowadził do rozbrojenia austriackiej załogi, opanowania zamku w Sanoku oraz krótkotrwałego przejęcia władzy w mieście przez Polaków. Pod presją wzmocnionych sił wroga Krasicki wraz ze swoim oddziałem przyjął główne natarcie, czym umożliwił większości wojsk polskich wyjście z okrążenia. Resztę obrońców zamku wyprowadził zaś brawurową ucieczką stromym zboczem wiodącym w stronę Sanu. W setną rocznicę tych wydarzeń Towarzystwo Upiększania Miasta Sanoka uczciło je pamiątkową tablicą⁶.

Podczas powstania listopadowego Krasicki stał na czele komitetu zajmującego się gromadzeniem środków na potrzeby zrywu w Królestwie Polskim, a po jego upadku niosącego pomoc zbiegłym do Galicji powstańcom. Następnie zaangażował się w niedługą działalność tajnego Związku Dwudziestu Jeden. Z konspiracji ostatecznie wycofał się pod naciskiem prezydenta lwowskiego gubernium Franza Kriega oraz wskutek dystansu, jaki zachował wobec śmiałego programu reform społecznych postulowanych przez grupę Józefa Zaliwskiego⁷. Prawdopodobnie nie bez znaczenia był również zaawansowany wiek — Krasicki liczył sobie wówczas już sześćdziesiąt lat. W ostatniej dekadzie życia zajął się między innymi odbudową zniszczonego pod koniec XVIII wieku zamku leskiego, którego rekonstrukcję zlecił swojemu przyjacielowi, poecie i geografowi Wincentemu Polowi. Dał się też poznać jako wzięty gawędziarz, a wspomnienia jego bogatego życiorysu stały się inspiracją dla niektórych utworów Pola. Franciszek Ksawery Krasicki zmarł w 1844 roku, a schedę po nim objął młodszy syn — Edmund⁸.

Młody dziedzic po raz pierwszy zaistniał na scenie dziejów w trakcie powstania listopadowego, służąc najpierw w artylerii dowodzonej przez Józefa Bema, a następnie wstępując do 5 Pułku Strzelców Konnych⁹. W 1846 roku nie włą-

⁴ M. Tyrowicz, *Krasicki Franciszek Ksawery (1774–1844)*, [w:] „Polski Słownik Biograficzny” (dalej: PSB), t. 15 (1970), s. 156.

⁵ S. Łoza, *Obrączki Kościuszkowskie*, „Żołnierz Polski” 3 czerwca 1923, nr 22, s. 3–4.

⁶ J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 87–88.

⁷ M. Tyrowicz, *Krasicki...*, s. 156.

⁸ J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 80–85.

⁹ H. Kunaszowski, *Życiorysy uczestników powstania listopadowego zebrane na pamiątkę obchodu jubileuszowego pięćdziesięcioletniej rocznicy tego powstania*, Lwów 1880, s. 120–121.

czył się w organizację kolejnego zrywu, nie otrzymując przydziału wojskowego i odrzucając propozycję objęcia stanowiska cywilnego naczelnika ziemi sanockiej. Rabację spędził w swoim majątku w Bachórcu. Dwa lata później podczas Wiosny Ludów zaangażował się natomiast w tworzenie w Lesku Gwardii Narodowej. Sam też stanął na czele wykwapowanej przez siebie formacji, zlikwidowanej wraz z pacyfikacją rewolucyjnego wrzenia w Galicji¹⁰.

Po austriackiej reformie administracyjnej z lat sześćdziesiątych XIX wieku wszedł w skład leskiej Rady Powiatowej i został prezesem wydziału (marszałkiem), czyli jej organu wykonawczego. Urząd ten pełnił do 1882 roku, a po ustąpieniu jeszcze przez osiem lat zasiadał w gronie radnych. Ponadto działał w lokalnych strukturach organizacji gospodarczych. W latach 1870–1882 przewodniczył wydziałowi okręgowemu Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Do śmierci pozostawał zaś członkiem Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego (GTG)¹¹. Udzielał się także charytatywnie. Ustanowił fundusz zapomogowy dla inwalidów wojennych pochodzących z jego dóbr¹². Po wielkim pożarze Leska w 1886 roku przekazał pogorzelncom materiały na odbudowę domów. Wraz z małżonką, Anielą z Brzostowskich, złożyli również wysokie datki na rzecz komitetu ratunkowego¹³. Szczególną pamięcią darzył dawnych towarzyszy broni, płacąc regularne składki na wsparcie weteranów powstania listopadowego¹⁴. Pozostawił też zapisy testamentowe na cele społeczne. Cieniem na jego dobrze wspominanych rządach kładzie się współodpowiedzialność za pochopne odrzucenie projektu poprowadzenia przez miasto linii kolejowej. Zmarł w 1894 roku, a kolejnym właścicielem Leska i okolicznych majątków został jego syn Ignacy¹⁵.

Publiczna aktywność Ignacego Krasickiego skoncentrowała się jednak wokół gniazda rodowego w Bachórcu. Piastował zatem godność członka Wydziału Powiatowego w Przemyślu i stał na czele dynowskiego oddziału GTG. Był też prezesem Rady Nadzorczej Towarzystwa Zaliczkowego

¹⁰ J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 91–98.

¹¹ Por. m.in. *Galizisches Provinzial-Handbuch für das Jahr 1868*, Lemberg, [b.r.w.], s. 401; *Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1870*, Lwów 1870, s. 535; *Szematyzm (...) na rok 1882*, Lwów 1882, s. 250–251, 512; *Szematyzm (...) na rok 1883*, Lwów 1883, s. 513; *Szematyzm (...) na rok 1891*, Lwów 1891, s. 259; *Szematyzm (...) na rok 1894*, Lwów 1894, s. 650.

¹² *Szematyzm (...) na rok 1894*, Lwów 1894, s. 761.

¹³ *Kronika miejscowa i zamiejscowa*, „Gazeta Narodowa” 12 maja 1886, nr 108, s. 2; J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 169.

¹⁴ Por. na przykład *Kronika miejscowa i zagraniczna*, „Czas” 1 stycznia 1889, nr 1, s. 2; *Kronika*, „Nowa Reforma” 4 października 1894, nr 225, s. 2–3.

¹⁵ J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 85–86, 162; *Kronika*, „Echo Przemyskie” 13 października 1898, nr 82, s. 3.

w Dubiecku¹⁶. Z powodzeniem prowadził gospodarstwo, czego dowodem są wyróżnienia otrzymane w 1894 roku na wystawie krajowej we Lwowie za płody rolne oraz torf¹⁷. Utrzymywał w Bachórcu oborę zarodową bydła półkrwi ayrshire i konie, zaś w Lesku chował gołębie pocztowe. Ceniony jako hodowca, wchodził w skład komisji rzeczoznawców powołanych do stłumienia zarazy płucnej¹⁸. Angażował się także w sprawy kulturalno-oświatowe. Zasiadał w Radzie Szkolnej Miejscowej, udostępniał badaczom swoje archiwa i sam należał do Towarzystwa Historycznego we Lwowie. Był współzałożycielem Sodalicii Mariańskiej Panów Ziemi Sanockiej. Otworzył w Bachórcu i Lesku ochronki dla dzieci¹⁹.

Pomimo że centrum działalności obywatelskiej Ignacego Krasickiego stanowił powiat przemyski, to jej szczytem okazał się wybór na posła do Sejmu Krajowego w okręgu leskim. W listopadzie 1899 roku Krasicki objął mandat wygasły po samobójczej śmierci Józefa Wiktora. W wyborach uzupełniających uzyskał 123 na 195 ważnie oddanych głosów, pokonując tym samym adwokata Jana Strutyńskiego oraz starostę powiatu leskiego Franciszka Szałowskiego. Będąc deputowanym, znalazł się w gronie sejmowej komisji bankowej²⁰. Jego kariera poselska nie trwała jednak zbyt długo. Pod koniec kadencji uzyskał urlop z powodu stanu zdrowia, a następnie nie ubiegał się już o reelekcję²¹. Niedługo potem scedował zarząd dóbr leskich na swojego syna Augusta. Zmarł 21 grudnia 1924 roku w Bachórcu²².

August Krasicki urodził się 19 kwietnia 1873 roku w Bachórcu jako najstarsze dziecko Ignacego i Elżbiety z Zamoyskich. Uczęszczał w charakterze prywatysty

¹⁶ Por. m.in. *Szematyzm (...) na rok 1898*, Lwów 1898, s. 323, 739; *Statystyka stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi z W. Księstwem Krakowskiem za rok 1905*, Lwów 1906, s. 4.

¹⁷ *Z Wystawy*, „Dziennik Polski” 11 października 1894, nr 282, s. 2–3.

¹⁸ *Wykaz mężów zaufania wybranych na ocenicieli przy tłumieniu zarazy płucnej u bydła rogatego*, „Gazeta Lwowska” 27 września 1893, nr 220, s. 11; *Wykaz...*, „Gazeta Lwowska” 12 stycznia 1896, nr 8, s. 7; *Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galicyjskiego za rok 1896*, Lwów 1897, s. 28; *Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicyi*, Lwów 1912, s. 870, 882.

¹⁹ K. Piliński, *Dwudziestopięćciolecie działalności Sodalicii Mariańskiej Panów Ziemi Sanockiej*, Miejsce Piastowe 1917, s. 6; *Sprawozdanie z czynności Wydziału Towarzystwa Historycznego we Lwowie tudzież Komitetu Redakcyjnego Kwartalnika Historycznego za rok 1907*, Lwów 1908, s. 14; *Świętego Państwa Rzymskiego hrabia Ignacy Krasicki*, „Ziemia Przemyska” 3 stycznia 1925, nr 1, s. 2; *ś.p. Ignacy hr. Krasicki*, „Gazeta Poranna 2 Grosze” 4 stycznia 1925, nr 4, s. 5; *Nekrologia*, „Czas” 11 stycznia 1925, nr 8, s. 3.

²⁰ *Stenograficzne sprawozdania z piątej sesyi siódmego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z roku 1899/1900*, Lwów 1900, s. 51, 158–159.

²¹ *Sejm*, „Gazeta Lwowska” 18 czerwca 1901, nr 137, s. 5; *Kandydaci z kuryi IV*, „Gazeta Narodowa” 21 sierpnia 1901, nr 231, s. 1.

²² *Nekrologia*, „Czas” 11 stycznia 1925, nr 8, s. 3.

do gimnazjów w Przemyślu i Rzeszowie. Następnie studiował na uniwersytecie we Fryburgu oraz w Akademii Leśnej w Tharandt w Saksonii²³. W latach 1894–1895 odbył też służbę wojskową jako jednoroczny ochotnik w 6 Pułku Ułanów armii austro-węgierskiej. Zdał egzamin oficerski i z dniem 1 stycznia 1898 roku otrzymał promocję na stopień podporucznika²⁴. W marcu 1903 roku zaręczył się z hrabianką Izabellą Wodzicką, córką Stanisława i Marii z Czarnomskich. Pół roku później, 10 września młoda para przyjęła sakrament małżeństwa w kościele Mariackim w Krakowie. Ślubu udzielił im spokrewniony z Krasickimi ksiądz kanonik Stefan Komorowski, proboszcz przeworski, a swoje błogosławieństwo za pośrednictwem telegramu przesłał papież Pius X. Wśród około 150 gości z rozmaitych arystokratycznych rodów znalazł się również namiestnik Galicji Andrzej Potocki. Weselnicy zostali przyjęci najpierw w domu Wodzickich przy krakowskim Rynku, a następnie przez Krasickich w Hotelu Grand²⁵. Małżonkowie doczekali się szóstki dzieci: Antoniego (ur. 19 lipca 1904 roku), Stanisława (ur. 1 kwietnia 1906 roku), Xawerego (ur. 23 listopada 1911 roku), Jana (ur. 7 maja 1917 roku), Zofii (ur. 11 marca 1919 roku) oraz Elżbiety (ur. 4 listopada 1921 roku)²⁶.

Na przełomie XIX i XX wieku August objął administrację dóbr leskich²⁷. Według danych opublikowanych w 1905 roku posiadłości Krasickich w powie-

²³ Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Zamku Leskiego Krasickich, sygn. 257, Świadczenia szkolne A. Krasickiego, 1885–1887, s. 26–30; J. Dunin-Borkowski, *Almanach błękitny. Genealogie żyjących rodów polskich*, Lwów-Warszawa 1908, s. 486–487; P. Łossowski, *Wstęp*, [w:] A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, Warszawa 1988, s. 7.

²⁴ Centralne Archiwum Wojskowe — Wojskowe Biuro Historyczne w Warszawie (dalej: CAW-WBH), AP 10593, Główna karta ewidencyjna A. Krasickiego, 14 listopada 1922.

²⁵ Biblioteka Jagiellońska, Papiery F.K. Pusłowskiego, Przyb. 1154/99, t. 90, Zaproszenie na ślub Augusta Krasickiego i Izabelli Wodzickiej, [1903 r.]; *Kronika*, „Czas” 31 marca 1903, nr 73 (wyd. wieczorne), s. 2; *Kronika*, „Nowa Reforma” 11 września 1903, nr 206, s. 2; *Kronika*, „Gazeta Narodowa” 11 września 1903, nr 207, s. 2; *Kronika*, „Gazeta Lwowska” 13 września 1903, nr 209, s. 5.

²⁶ CAW-WBH, AP 10593, Główna karta ewidencyjna A. Krasickiego, 14 listopada 1922.

²⁷ Ksiądz Władysław Lutecki w *Historiach niektórych ziemi sanockiej* z 1938 r. wskazał 1903 r. Za nim powtórzył go Józef Budziak w *Dziejach Leska 1772–1918*. Na korzyść tej wersji zdaje się przemawiać zbieżność czasowa z małżeństwem oraz wyborem Augusta Krasickiego do rady powiatu leskiego. Xawery Krasicki w artykule *August i Izabela* zamieszczonym w „Wiadomościach Leskich” (nr 10/1990) podał natomiast bliższy zakończeniu studiów rok 1898. W kilku publikacjach pojawiła się informacja, jakoby w tym samym roku A. Krasicki był już członkiem wydziału rolnego leskiej Rady Powiatowej. Moim zdaniem doszło tu do pomyłki. Ten rok widnieje w notce biograficznej zamieszczonej w *Almanachu błękitnym* Jerzego Dunin-Borkowskiego jako data uzyskania stopnia oficerskiego. W encyklopedii *Czy wiesz kto to jest?* z 1938 r. pod tą samą datą kryje się już skrótowy zapis „czł. wyd. r. powiat. w Lesku”, który po rozszyfrowaniu stał się wydziałem rolnym i trafił do biogramu w XV tomie *Polskiego Słownika Biograficznego*, a stamtąd m.in. do pracy J. Budziaka oraz wstępu Piotra Łossowskiego do *Dziennika z kampanii rosyjskiej 1914–1916*. Tymczasem jeszcze w latach 1897–1899

cie obejmowały obszar prawie 4 700 ha. Składały się na niego majątki ziemskie położone w Bezmiechowej Dolnej, Huzelach, Kalnicy, Kamionkach, Lesku i Posadzie Leskiej, Łukawicy, Manastercu wraz z Podsobieniem, Porażu, Postołowie i Woli Postołowej, Średniem Wielkiem, Sukowatem oraz Weremieniu z Łączkami. Około 23% tego areалу przypadało na grunty orne, zaś aż 67% całej powierzchni stanowiły lasy, których najrozleglejsze kompleksy leżały na terenie Manasterca (ponad 500 ha), Kamionek, Sukowatego i Leska (powyżej 300 ha). Resztę obejmowały przede wszystkim pastwiska (5%) oraz łąki (3%)²⁸. Zarząd Augusta Krasickiego nad tym obszarem rozpoczął się od burzliwego konfliktu z okoliczną ludnością, spowodowanego zmianą istniejącego za życia jego dziadka Edmunda modelu eksploatacji lasów, a więc zniesienia możliwości wypasu bydła za robociznę i ograniczenia ilości pobieranego na opał drewna. Skutkiem tych decyzji było niezadowolenie włościan, którego eskalacja nastąpiła w maju 1901 roku w Manastercu. Część zainteresowanych zastosowała się do nowych zarządzeń i nabyła prawa do użytkowania pastwisk, inni natomiast podjęli samowolne korzystanie z dworskich lasów. Młody dziedzic z pominięciem przewidzianych środków prawnych poprosił starostwo powiatowe o udzielenie asystencji żandarmerii. Na miejscu doszło do starć pomiędzy strażnikami leśnymi i wspierającymi ich funkcjonariuszami a gospodarzami, spośród których trzech zostało śmiertelnie rannych. Wydarzenia te ujawniły zaniedbania związane z nieuregulowaną kwestią serwitutów. Wypadki manasterskie miały swój oddźwięk na forum wiedeńskiej Rady Państwa, gdzie interpelowali w tej sprawie poseł Ignacy Daszyński, członkowie Koła Polskiego, ludowcy oraz deputowani z partii księdza Stanisława Stojałowskiego. Ich finałem był toczony w Sanoku proces, zakończony jednogłośnie u niewinnieniem oskarżonych o wszczęcie buntu chłopów. Bezpośrednio po zamknięciu

A. Krasicki należał wraz z ojcem do dynowskiego oddziału GTG, a w 1898 r. Ignacy Krasicki nabył dopiero pełnię praw do dóbr leśkich, odkupując część przypadającą jego bratu Michałowi. Relacje prasowe na temat opisywanych poniżej zajęć w Manastercu podają zaś, że A. Krasicki już w 1898 r. objął administrację miejscowych lasów, a zarząd całego majątku ojciec powierzył mu, cierpiąc od grudnia 1900 r. z powodu choroby (*Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yjskiego] za rok 1897*, Lwów 1898, s. 77; *Sprawozdanie Komitetu (...) za rok 1899*, Lwów 1900, s. 79; *Kronika*, „Echo Przemyskie” 13 października 1898, nr 82, s. 3; *Kronika*, „Gazeta Lwowska” 23 maja 1901, nr 117, s. 3; *Kronika*, „Gazeta Narodowa” 30 maja 1901, nr 148, s. 2; *Dwór i chata*, „Kurjer Lwowski” 12 września 1901, nr 253, s. 6; J. Dunin-Borkowski, *Almanach błękitny*, s. 487; W. Lutecki, *Historie niektóre ziemi sanockiej*, Warszawa 1938, s. 23; *Czy wiesz kto to jest?*, red. S. Łoza, Warszawa 1938, s. 381; J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 86; A. Żabko-Potopowicz, *Krasicki August Konstanty (1873–1946)*, [w:] „PSB” 1970, t. 15, s. 144; P. Łossowski, *Wstęp*, [w:] A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, s. 7; X. Krasicki, *August i Izabela*, „Wiadomości Leskie” wrzesień 1990, nr 10, s. 2).

²⁸ *Skorowidz dóbr tabularnych w Galicji z W. Ks. Krakowskiem*, Kraków 1905, s. 6–7, 50–51, 56–59, 78–79, 86–89, 114–119, 134–135, 148–149, 164–165, 172–173.

postępowania doprowadzono do polubownego załatwienia problemu serwitutów w majątkach w Bezmiechowej Dolnej, Huzelach, Łukawicy, Manastercu i Weremieniu²⁹.

Również w maju 1901 roku Krasicki został powołany do komitetu mającego zająć się przedłożonym wydziałowi powiatu leskiego projektem budowy linii kolejowej łączącej Cisnę z Lutowiskami³⁰. Dwa lata później wszedł w skład rady powiatowej jako członek wybrany z grupy większych posiadłości, a od 1911 roku sprawował urząd prezesa wydziału. Ponadto uzyskał mandat posła ostatniej, X kadencji galicyjskiego Sejmu Krajowego, pokonując dotychczasowego reprezentanta gmin wiejskich okręgu Lesko, Ukraińca Antoniego Starucha, stosunkiem głosów 125 do 110. W izbie współpracował z konserwatywnym klubem autonomistów³¹. Na drugim posiedzeniu obrano go jednym z czterech kwestorów Sejmu. Prócz tego zasiadał w komisjach gospodarstwa krajowego, pełniąc obowiązki jej sekretarza, a także petycyjnej, wodnej i sanitarnej. W imieniu tej ostatniej referował przyjęty przez organ ustawodawczy wniosek o budowę nowego szpitala w Stanisławowie. Interweniował też w sprawach lokalnych, przedkładając izbie zgłoszone przez obywateli postulaty. Na jego ręce zwierzchności gmin Chyrów, Posada Chyrowska i sąsiednich złożyły prośbę o regulację Strwiąża, gmina Ustrzyki Dolne zwróciła się o subwencję na budowę kanałów, wodociągów i zapomogi dla dotkniętych skutkami klęski żywiołowej, urząd parafialny w Uhercach Mineralnych o ustanowienie tam przystanku kolejowego, gmina Lutowiska o poprowadzenie przez tę miejscowość kolei z Ustrzyk do Cisny oraz gmina Lipie o przyłączenie do Sądu Powiatowego w Lutowiskach. Poza tym przekazał komisjom dwa prywatne wnioski przedstawione przez mieszkańców Średniego Wielkiego i Zubeńska³².

Latem 1914 roku dalsze prace Sejmu przerwała pierwsza wojna światowa. August Krasicki powrócił wówczas do czynnej służby wojskowej. Od 1904 do 1914 roku pozostawał w rezerwie Pułku Ułanów Obrony Krajowej

²⁹ J. Stapiński, *Krwawe zajścia w Liskiem*, „Kurjer Lwowski” 23 maja 1901, nr 142, s. 4; *Kronika*, „Gazeta Lwowska” 23 maja 1901, nr 117, s. 2–3; *Kronika*, „Gazeta Narodowa” 23 maja 1901, nr 142, s. 2; *Z parlamentu i z poza parlamentu*, „Nowa Reforma” 25 maja 1901, nr 119, s. 1; *Zajścia w Manastercu*, „Czas” 25 maja 1901 (wyd. wieczorne), nr 119, s. 3; *Chłopska krew*, „Echo Przemyskie” 19 września 1901, nr 75, s. 1; *Krwawe ofiary*, „Kurjer Lwowski” 24 września 1901, nr 265, s. 1.

³⁰ *Dział ekonomiczny*, „Czas” 25 maja 1901 (wyd. wieczorne), nr 119, s. 3.

³¹ *Kronika prowincjonalna*, „Gazeta Lwowska” 22 sierpnia 1903, nr 191, s. 4; *Kronika prowincjonalna*, „Gazeta Lwowska” 2 kwietnia 1911, nr 75, s. 3; *Wybory posłów na Sejm krajowy z kurji gmin wiejskich*, „Gazeta Lwowska” 2 lipca 1913, nr 149, s. 2; *Nowy Sejm*, „Kurjer Lwowski” 29 lipca 1913, nr 346, s. 7.

³² *Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesji dziesiątego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z roku 1913/1914 od 5. grudnia 1913 do 14. marca 1914*, s. 127, 141, 508, 528, 653, 831, 983, 1057, 1319.

nr 3. Po wybuchu Wielkiej Wojny przydzielono go do 18 Pułku Landszturmu. Szybko podjął jednak starania o przeniesienie do tworzących się Legionów Polskich i został mianowany adiutantem ich komendanta, w osobach kolejno gen. Rajmunda Baczyńskiego, gen. Karola Durskiego-Trzaski i gen. Stanisława Puchalskiego. Stanowisko objął na początku września 1914 roku, a w listopadzie awansowano go do stopnia porucznika. Kampanię 1914/1915 odbył w Karpatach wraz z II Brygadą, później natomiast przebywał na froncie na Lubelszczyźnie i Wołyniu. Zajmował się też szkoleniem kawalerzystów. Rozkazem z 24 grudnia 1914 roku Komenda Legionów wyraziła mu najwyższe uznanie za dzielną służbę, a w lutym 1916 roku został uhonorowany cesarskim Medalem Zasługi Wojskowej „Signum Laudis”³³.

Powierzano mu również misje w charakterze kuriera, jak choćby do Ministerstwa Wojny w Wiedniu w sprawie dostarczenia Legionom karabinów maszynowych. Gdy w obliczu niepewności co do dalszych losów tej formacji i konieczności podniesienia z ruiny rodzinnego majątku zdecydował się wystąpić ze służby, zlecono mu doręczenie, niejako przy okazji, Naczelnemu Dowództwu Armii w Cieszynie memoriału komendantów brygad i pułków żądających usunięcia z władz Legionów oficerów c.k. armii. Jeszcze przed wystąpieniem w lipcu 1916 roku, 29 kwietnia wybrano go do Naczelnego Komitetu Narodowego i wszedł w skład Departamentu Wojskowego. W listopadzie powołany został ponownie, tym razem jako oficer gospodarczy w komendzie powiatowej, gdzie pozostał do zakończenia wojny³⁴. Po powrocie do domu udzielał też schronienia ukrywającym się legionistom, o czym zaświadczył jeden z uratowanych, uciekinier z obozu internowania na Węgrzech, Adam Podolczak³⁵.

Będąc na frontach pierwszej wojny światowej, August Krasicki prowadził dziariusz, ogłoszony drukiem po raz pierwszy w 1934 roku pod tytułem *Dziennik z kampanii rosyjskiej Krasickiego Augusta porucznika w sztabie Komendy Polskich Legionów 1914–1916*³⁶. Skłonność do utrwalania przeżyć na piśmie

³³ CAW-WBH, AP 10593, Główna karta ewidencyjna A. Krasickiego, 14 listopada 1922; *ibidem*, Wyciąg ewidencyjny z 23 czerwca 1920; *ibidem*, Wniosek nominacyjny A. Krasickiego na rotmistrza z 25 września 1920; CAW-WBH, Odrzucono 18 grudnia 1933, Ankieta A. Krasickiego, b.d.; A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, s. 25, 44–48, 412.

³⁴ CAW-WBH, AP 10593, Karta ewidencyjna A. Krasickiego, b.d.; A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, s. 160–162, 477–484; M. Drozdowski, *Naczelny Komitet Narodowy (1914–1918). Polityczne i organizacyjne zaplecze Legionów Polskich*, Kraków 2017, s. 258–261.

³⁵ CAW-WBH, KKIMN 36-10794, Zaświadczenie A. Podolczaka z 30 grudnia 1937; H. Hordyńska-Stieberowa, *Przemysł ostoja dla tułaczy legionistów w r. 1917 i 1918*, [w:] „Oświata — to potęga”. *Wydawnictwo pamiątkowe z okazji obchodu 15-lecia niepodległości państwa polskiego*, Przemysł 1933, s. 80.

³⁶ A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, s. 13.

towarzyszyła mu już wcześniej, a w pewnym sensie stanowiła ona także rodzinną tradycję. Do odnotowywania swoich wojennych doświadczeń zainspirował go czytany niegdyś pamiętnik dziadka z czasów powstania listopadowego. Edmund Krasicki zostawił po sobie również wspomnienia z wydarzeń 1846 roku, zaś jego syn Ignacy spisał kronikę zamku leskiego, obejmującą lata 1836–1916. Ponadto w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Łodzi znajdują się rękopisy Augusta z jego wizyty we Francji i Szwajcarii w 1889 roku, studiów w Tharandt na przełomie lat 1896/1897 oraz podróży poślubnej do Egiptu³⁷. Największe zainteresowanie autora *Dziennika* wzbudzała przyroda, napotkani ludzie i obraz zniszczeń wojennych, toteż jest to lektura zawierająca w dużej mierze codzienne, nieraz prozaiczne sprawy, ale niepozbawiona zupełnie walorów faktograficznych³⁸.

Po odzyskaniu niepodległości został przyjęty do Wojska Polskiego i w marcu 1919 roku oddelegowany do grupy pułkownika Mieczysława Lindego jako tłumacz języka francuskiego w trakcie rokowań rozejmowych z Ukraińcami. W krytycznym momencie wojny polsko-bolszewickiej zgłosił się na ochotnika do 208 Pułku Ułanów i otrzymał przydział w Sztabie Dowództwa Frontu Północnego, gdzie pełnił służbę w charakterze adiutanta dowódcy, gen. Józefa Hallera. Cztery miesiące później, w listopadzie 1920 roku wniósł podanie o demobilizację ze względu na obowiązki wynikające z zarządu dóbr leskich i został przeniesiony do rezerwy. Mianowany rotmistrzem, pozostawał do dyspozycji 14 Pułku Ułanów Jazłowieckich. Ceniony był przez swoich przełożonych — zarówno gen. Durski-Trzaska, jak i gen. J. Haller wystawiali mu pozytywne opinie³⁹. Za dowód sympatii wśród towarzyszy broni można poczytać także nieco humorystyczne obwołanie go „burmistrzem” zaaranżowanego w czasie stacjonowania na Wołyniu miasteczka Legionowa⁴⁰.

W życiu cywilnym angażował się w działalność rozmaitych organizacji, przede wszystkim gospodarczych. W 1897 roku wstąpił w szeregi dynowskiej komórki Galicyjskiego Towarzystwa Gospodarskiego, której prezesem był wówczas jego ojciec. Po przeniesieniu się do Leska najpierw przyłączył się

³⁷ *Ibidem*, s. 19; K. Krasicki, *Wspomnienia Edmunda hr. Krasickiego z 1846 roku*, „Mars. Problematyka i Historia Wojskowości. Studia i Materiały” 1993, t. 1; J. Budziak, *Dzieje Leska 1772–1918*, s. 80; Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Łodzi. Dział Zbiorów Specjalnych, rps V/1, V/2, V/3, Materiały Augusta Krasickiego.

³⁸ Por. krótka recenzja opublikowana w „Kurjerze Lwowskim”: C. L., *Wśród wydawnictw*, „Kurjer Lwowski” 10 października 1935, nr 280, s. 10.

³⁹ CAW-WBH, AP 10593, Karta kwalifikacyjna dla Komisji Weryfikacyjnej, 27 października 1920; *ibidem*, Zeszyt ewidencyjny. Przebieg służby wojskowej A. Krasickiego, 3 lipca 1935; *ibidem*, Wniosek nominacyjny A. Krasickiego na rotmistrza z 25 września 1920.

⁴⁰ H. Lewartowski, *Miasto w błotnistym lesie*, „Głos Rzeszowski” 11 czerwca 1916, nr 25, s. 2–3; P. Korczyński, *Frontowe miasta Legionów Polskich*, <http://polskazbrojna.pl/home/art.icleshow/25815?t=Frontowe-miasta-Legionow-Polskich> (dostęp: 14.09.2021).

do oddziału sanockiego, a na początku 1907 roku do nowo utworzonych struktur w powiecie leskim. Objął w nim mandat członka rady i został wyznaczony jednym z delegatów do Rady Ogólnej. Z czasem znalazł się też w centralnych organach organizacji, otrzymując miejsce w sekcji leśnej⁴¹. Ta dziedzina była mu najbliższa zarówno ze względu na posiadane wykształcenie, jak i zamiłowanie. Niewątpliwie cieszył się w tym środowisku autorytetem, ponieważ wybierano go do władz różnych związków zajmujących się gospodarką leśną. W 1918 roku, jeszcze przed odzyskaniem niepodległości, został zastępcą członka komisji rewizyjnej spółki pod nazwą Polskie Zjednoczenie Przemysłowo-Leśne i prezesem reaktywowanego po spowodowanej wojną przerwie Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego. Trzy lata później, już pod szyldem Małopolskiego Towarzystwa Leśnego, jednogłośnie powierzono mu dalsze pełnienie tej funkcji. Sprawując tę godność, miał zaszczyt powitać zgromadzonych na pierwszym zjeździe odbywającym się w wolnej Polsce. Ponadto przeznaczył kwotę 50 tys. marek polskich na dotację dla „Sylwana” — organu prasowego MTL. W maju 1920 roku uczestniczył w powołaniu Towarzystwa Drzewnego, w którym przypadło mu stanowisko wiceprezesa, natomiast w lutym 1925 roku wytypowano go na członka wydziału Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego. Pasja drzewoznawcy nie ograniczała się wyłącznie do działalności stowarzyszeniowej. Wyhodował nową odmianę świerka, nazwaną na jego cześć *Picea krasickiana*, założył w lasach leskich rezerwat sosny wejmutki oraz publikował artykuły w „Roczniku PTD”⁴². Brał też udział w tworzeniu instytucji o bardziej lokalnym zasięgu. Gdy sanockie Towarzystwo Pomocy Przemysłowej zorganizowało w 1905 roku w Lesku wystawę połączoną z wiecem, trafił do grona delegatów wyłonionych jako reprezentacja świeżo uruchomionego oddziału leskiego. Dziewiętnaście lat później objął urząd wiceprezesa zainaugurowanego 16 kwietnia Okręgowego Towarzystwa Gospodarskiego w Sanoku, rozciągającego swoją działalność na powiaty sanocki, leski i brzozowski. Prócz tego udzielał się w stowarzyszeniach kredytowych, jak Towarzystwo Zaliczkowe w Lesku, oraz tamtejszych strukturach Galicyjskiego

⁴¹ *Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yjskiego] za rok 1897*, Lwów 1898, s. 56, 77; *Sprawozdanie Komitetu (...) za rok 1906*, Lwów 1907, s. 104; *Sprawozdanie Komitetu (...) za rok 1907*, Lwów 1908, s. 109–110; *Sprawozdanie Komitetu (...) za lata 1914, 1915, 1916*, Lwów 1917, s. 8.

⁴² *Galic. Towarzystwo leśne*, „Kurjer Lwowski” 5 czerwca 1918, nr 253, s. 3; *Wiadomości bieżące*, „Rolnik” 1 listopada 1918, nr 44, s. 715; *Wiadomości bieżące*, „Rolnik” 21 listopada 1919, nr 21, s. 177; *Komunikaty. Towarzystwo drzewne*, „Kurjer Lwowski” 29 maja 1920, nr 132, s. 5–6; *Wiadomości bieżące*, „Rolnik” 16 grudnia 1921, nr 25, s. 323–324; *Komunikaty*, „Sylwan” 1925, nr 1–2, s. 48; P. Łossowski, *Wstęp*, [w:] A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, s. 8; Bibliografia przedwojennych „Roczników PTD”, https://www.ptd.pl/?page_id=1294 (dostęp: 14.09.2021).

Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego⁴³. W okresie odbudowy ze zniszczeń pierwszej wojny światowej był członkiem Powiatowej Komisji Rozdziału Drzewa⁴⁴. Należał też do organizacji łowieckich, pod koniec lat dwudziestych sprawując funkcję delegata Centralnego Związku Polskich Stowarzyszeń Łowieckich na powiat leski⁴⁵. W swoim majątku utrzymywał tartak parowy, młyn wodny, plantację wikliny i stawy rybne. Stał na czele Rady Nadzorczej Składnicy Kółek Rolniczych w Lesku⁴⁶.

Czynna partycypacja w tak licznych inicjatywach gospodarczych nie wyczerpywała całej aktywności publicznej Augusta Krasickiego. Swoją wkład zaznaczył także na niwie oświaty i kultury. W swoim majątku w Podsobieniu gościł kolonie organizowane przez Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych⁴⁷. W dwudziestoleciu międzywojennym kierował Radą Szkolną Miejsową. Desygnowano go również do Rady Szkolnej Powiatowej jako jednego z przedstawicieli ludności powiatu leskiego. W 1924 roku został wybrany zastępcą przewodniczącego i członkiem jej Wydziału Dyscyplinarnego, a jego mandat odnawiano po kolejnych trzech i sześciu latach. Nawet i w tym gremium dała o sobie znać dusza dendrologa, gdy przedstawił na forum RSP wnioski o podjęcie kroków w sprawie ochrony sadzonych przez uczniów drzewek, padających ofiarą wandalii. Interesował się też zagadnieniem budowy i modernizacji lokali. Między innymi odstąpił gminie Manasterzec działkę pod wzniesienie nowej szkoły, ale jej położenie wywołało niezadowolenie mieszkańców i doprowadziło do krótkotrwałych napięć. W 1934 roku wszedł do zarządu Towarzystwa Gimnazjum Prywatnego w Lesku, którego celem było utworzenie w mieście szkoły średniej, czego jednak nie udało się dokonać przed wybuchem drugiej wojny światowej⁴⁸. Pielęgnował pamięć o przodkach i wydarzeniach historycznych. W setną

⁴³ *Wystawa ruchoma w Lisku*, „Dziennik Polski” 8 sierpnia 1905 (wyd. popołudniowe), nr 362, s. 1–2; *Szematyzm (...) na rok 1907*, Lwów 1907, s. 815; *XLII. Zwyczajne Ogólne Zgromadzenie*, „Kurjer Lwowski” 20 czerwca 1916, nr 310, s. 8; *Z działalności władz i inst. roln.*, „Rolnik” 4 maja 1924, nr 18, s. 242.

⁴⁴ Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie, Okręgowa Dyrekcja Odbudowy we Lwowie, f. 680, op. 1, spr. 112, k. 283, Pismo kierownika starostwa liskiego do Głównej Komisji Rozdziału Drzewa we Lwowie, 29 marca 1920.

⁴⁵ *Spis członków i delegatów Galicyjskiego Towarzystwa Łowieckiego wedle powiatów*, Lwów 1914, s. 28; *Z Centr. Zw. Pol. Stow. Łow.*, „Łowiec Polski” 15 września 1928, nr 37, s. 605.

⁴⁶ *Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicyi*, Lwów 1912, s. 679; J. Budziak, *Dzieje Leska 1918–1939*, Lesko 2001, s. 74–75, 83–84.

⁴⁷ *Kronika*, „Kurjer Lwowski” 18 czerwca 1909, nr 280, s. 3; *Kronika*, „Gazeta Lwowska” 11 lipca 1909, nr 155, s. 3; *Kronika*, „Gazeta Lwowska” 17 lipca 1913, nr 162, s. 3.

⁴⁸ Archiwum Państwowe w Rzeszowie Oddział w Sanoku, sygn. 106, Protokoły posiedzeń Rady Szkolnej Powiatowej w Lesku z 27 kwietnia 1921, 25 stycznia 1923, 11 lipca 1924, 16 września 1924, 2 grudnia 1924, 27 stycznia 1925, 17 maja 1927, 8 lipca 1927, 28 stycznia 1928, 11 września 1929, 30 maja 1930 i 30 października 1930, k. 124, 171–172,

rocznicę powstania listopadowego w zamku leskim miała miejsce wystawa rodzinnych pamiątek przygotowana przez księdza Władysława Luteckiego. Wśród eksponatów znalazły się na przykład portrety Edmunda Krasickiego, listy Konstantego Juliana Ordona oraz dawne odznaczenia. Część zbiorów Krasickich, a w szczególności cała biblioteka zamkowa, uległa zniszczeniu lub zaginięciu podczas obu wojen światowych⁴⁹.

Ostatni właściciel Leska na znacznie mniejszą skalę angażował się natomiast w projekty polityczne. W pierwszych latach Drugiej Rzeczypospolitej nadal pozostawał prezesem leskiego wydziału powiatowego. Później zaś wykonywał mandat radnego miejskiego i wchodził w skład Tymczasowego Wydziału Powiatowego⁵⁰. Według wspomnień jego syna Xawerego był zachowującym dystans do partii i polityki konserwatystą⁵¹. Wziął udział w jednym ze zjazdów gospodarczych zwołanych staraniem Rady Powiatowej Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem i wygłosił referat poświęcony lokalnemu przemysłowi drzewnemu⁵². Z dużym prawdopodobieństwem wystąpił tam jednak w roli eksperta, a nie polityka, choć legionowa przeszłość mogła zbliżyć go do środowiska związanego z obozem sanacyjnym. W dokumentach przedłożonych Komitetowi Krzyża i Medalu Niepodległości przyznawał się do członkostwa zarówno w Strzelcu, jak i Sokole. Na uroczystym poświęceniu sztandaru pierwszego z tych stowarzyszeń reprezentował Związek Oficerów Rezerwy, drugiemu zaś miał przekazać parcelę pod budowę własnego gmachu. Warto w tym miejscu wspomnieć, że z jego darowizny pochodził też teren, na którym powstało boisko założonego w 1923 roku klubu piłkarskiego Sanovia Lesko⁵³. Przede wszystkim jednak Krasicki należał do Związku Legionistów Polskich. Jako oficer w sztabie Komendy Legionów trafił do Koła Żołnierzy Formacji Pozapułkowych. W oddziale leskim pełnił zaś funkcje wiceprezesa i prze-

181–182, 186, 207, 210, 219, 233, 239–240; Kronika Szkoły Męskiej w Lesku, s. 8; Kronika Szkoły Żeńskiej w Lesku, s. 44, 52 (rpsy w zbiorach Szkoły Podstawowej w Lesku); *Babom trudno dogodzić*, „Gazeta Lwowska” 2 października 1935, nr 225, s. 2; *Echa rewolty kobiet w Monastercu. Dwaj gospodarze przywódcami kobiecych awantur*, „Kurjer Lwowski” 10 października 1935, nr 280, s. 8; A. Bajorek, *Lesko miasto mojej młodości*, Kraków 1974, s. 14–15 (mps w zbiorach Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesku).

⁴⁹ *Rocznica listopadowa na prowincji*, „Czas” 3 grudnia 1930, nr 278, s. 4; R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji. Tom VIII. Dawne województwo ruskie: ziemia przemyska i sanocka*, Warszawa 1991, s. 325–333.

⁵⁰ Archiwum Akt Nowych (dalej: AAN), Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Warszawie, sygn. I 407, s. 319, Protokół z zebrania Tymczasowego Wydziału Powiatowego w Lesku z 26 marca 1934 r.; J. Budziak, *Dzieje Leska 1918–1939*, s. 40–41; *Ogłoszenia urzędowe*, „Gazeta Lwowska” 10 października 1919, nr 234, s. 6.

⁵¹ M. Miller, *Arystokracja*, Warszawa 1993, s. 37.

⁵² *Wiadomości z Leska*, „Gazeta Lwowska” 27 października 1933, nr 296, s. 7.

⁵³ CAW-WBH, Odrzucono 18 grudnia 1933, Karta ewidencyjna A. Krasickiego, b.d.; J. Budziak, *Dzieje Leska 1918–1939*, s. 59; A. Bajorek, *Lesko miasto mojej młodości*, s. 27.

wodniczącego Komisji Rewizyjnej⁵⁴. Te same stanowiska zajmował również w Powiatowym Związku Szlachty Zagrodowej w Lesku⁵⁵.

Po wybuchu drugiej wojny światowej Lesko znalazło się pod sowiecką okupacją. August Krasicki wraz z żoną i córkami, a w późniejszym czasie także innymi członkami rodziny, znaleźli schronienie w zamku barona Adama Gubrynowicza w Zagórzcu. W 1945 roku małżonkowie sprowadzili się do Krakowa, gdzie August został zatrudniony w Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego przez dawnego znajomego z Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego – prof. Władysława Szafera⁵⁶. August Krasicki zmarł 4 lipca 1946 roku i spoczął na Cmentarzu Rakowickim.

W życiorysie Augusta Krasickiego daje się dostrzec szereg elementów występujących również w biografii jego przodków. Można je zatem nazwać składnikami rodzinnej tradycji. Należały do niej w głównej mierze udział w zbrojnej walce niepodległościowej, zasiadanie w ciałach przedstawicielskich, działalność gospodarza bądź kulturalno-oświatowa. Wpływ na rozłożenie akcentów pomiędzy poszczególne dziedziny aktywności wywierały z jednej strony okoliczności danej epoki, z drugiej zaś indywidualne cechy charakteru reprezentantów kolejnych pokoleń. Przykład antenatów niejednokrotnie skłaniał lub nawet zobowiązywał do pójścia w ich ślady. Zapewne nie inaczej było w przypadku bohatera niniejszego artykułu, który żyjąc w czasach zaborów, pierwszej i drugiej wojny światowej, Polski niepodległej oraz pojałtańskiej, stał się uczestnikiem i świadkiem wielkich przemian społeczno-politycznych, a jego śmierć zbiegła się ze zmierzchem ziemiaństwa jako warstwy społecznej.

⁵⁴ AAN, Związek Legionistów Polskich. Komenda Naczelna (Zarząd Główny) w Warszawie, sygn. 133, Pismo stwierdzające przynależność A. Krasickiego do Koła Formacji Pozapułkowych, 10 sierpnia 1936, s. 114; *ibidem*, sygn. 188, Obsada personalna zarządów oddziałów Okręgu Lwowskiego z grudnia 1936, s. 48; *ibidem*, sygn. 188, Arkusz ewidencyjny nowo wybranych władz oddziału w Lesku, 5 marca 1937, s. 60–62.

⁵⁵ AAN, Urząd Wojewódzki we Lwowie, sygn. 28, Sprawozdanie sytuacyjne za marzec 1938 r. z ruchu politycznego polskiego oraz życia społeczno-politycznego mniejszości narodowych, 15 kwietnia 1938, s. 147; „Pobudka” 1 lipca 1937, nr 7, s. 16.

⁵⁶ X. Krasicki, *Krasicy podczas i po drugiej wojnie światowej*, „Wiadomości Leskie” wrzesień 1990, nr 10, s. 1, 6; X. Krasicki, *August i Izabela*, „Wiadomości Leskie” wrzesień 1990, nr 10, s. 2.

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Akt Nowych w Warszawie

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w Warszawie

Urząd Wojewódzki we Lwowie

Związek Legionistów Polskich. Komenda Naczelna [Zarząd Główny] w Warszawie

Archiwum Państwowe w Przemyślu

Archiwum Zamku Leskiego Krasickich

Archiwum Państwowe w Rzeszowie Oddział w Sanoku

Rada Szkolna Powiatowa w Lesku

Biblioteka Jagiellońska

Papiery F.K. Pusłowskiego

Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie

Okręgowa Dyrekcja Odbudowy we Lwowie

Centralne Archiwum Wojskowe — Wojskowe Biuro Historyczne w Warszawie

Akta personalne i odznaczeniowe Augusta Krasickiego

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny — Archiwum Ilustracji

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Łodzi

Materiały Augusta Krasickiego

Zbiory Szkoły Podstawowej im. W. Pola w Lesku

Kronika Szkoły Męskiej w Lesku

Kronika Szkoły Żeńskiej w Lesku

Źródła opublikowane

Galizisches Provinzial-Handbuch für das Jahr 1868, Lemberg, [b.r.w.].

Skorowidz dóbr tabularnych w Galicyi z W. Ks. Krakowskiem, Kraków 1905.

Skorowidz przemysłowo-handlowy Królestwa Galicyi, Lwów 1912.

Spis członków i delegatów Galicyjskiego Towarzystwa Łowieckiego wedle powiatów, Lwów 1914.

Sprawozdanie z czynności Wydziału Towarzystwa Historycznego we Lwowie tudzież Komitetu Redakcyjnego Kwartalnika Historycznego za rok 1907, Lwów 1908.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1896, Lwów 1897.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1897, Lwów 1898.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1899, Lwów 1900.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1906, Lwów 1907.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1907, Lwów 1908.

Sprawozdanie Komitetu c.k. Towarzystwa Gospodarskiego Galic[yskiego] za rok 1914, 1915, 1916, Lwów 1917.

Statystyka stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi z W. Księstwem Krakowskiem za rok 1905, Lwów 1906.

Stenograficzne sprawozdania z piątej sesji siódmego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z roku 1899/1900, Lwów 1900.

- Stenograficzne sprawozdania z pierwszej sesji dziesiątego peryodu Sejmu Krajowego Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim z roku 1913/1914 od 5. grudnia 1913 do 14. marca 1914.*
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1870,*
Lwów 1870.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1882,*
Lwów 1882.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1883,*
Lwów 1883.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1891,*
Lwów 1891.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1894,*
Lwów 1894.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1898,*
Lwów 1898.
- Szematyzm Królestwa Galicji i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim na rok 1907,*
Lwów 1907.

Prasa

- „AS” 1935.
- „Czas” 1889, 1901, 1903, 1925, 1930.
- „Dziennik Polski” 1894, 1905.
- „Echo Przemyskie” 1898, 1901.
- „Gazeta Lwowska” 1893, 1896, 1901, 1903, 1909, 1911, 1913, 1919, 1933, 1935.
- „Gazeta Narodowa” 1886, 1901, 1903.
- „Gazeta Poranna 2 Grosze” 1925.
- „Głos Rzeszowski” 1916.
- „Kurjer Lwowski” 1901, 1909, 1913, 1916, 1918, 1920, 1935.
- „Łowiec Polski” 1928.
- „Nowa Reforma” 1894, 1901, 1903.
- „Pobudka” 1937.
- „Rolnik” 1918–1919, 1921, 1924.
- „Sylwan” 1925.
- „Ziemia Przemyska” 1925.

Wspomnienia

- Bajorek A., *Lesko miasto mojej młodości*, Kraków 1974 (mps w zbiorach Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesku).
- Hordyńska-Stieberowa H., *Przemysł ostoja dla tułaczy legionistów w r. 1917 i 1918*, [w:] „*Oświata — to potęga*”. *Wydawnictwo pamiątkowe z okazji obchodu 15-lecia niepodległości państwa polskiego*, Przemysł 1933.
- Krasicki A., *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, Warszawa 1988.
- Krasicki K., *Wspomnienia Edmunda hr. Krasickiego z 1846 roku*, „Mars. Problematyka i Historia Wojskowości. Studia i Materiały” 1993, t. 1.
- Krasicki X., *August i Izabela*, „Wiadomości Leskie” wrzesień 1990, nr 10.
- Krasicki X., *Krasicy podczas i po drugiej wojnie światowej*, „Wiadomości Leskie” wrzesień 1990, nr 10.
- Miller M., *Arystokracja*, Warszawa 1993.

Opracowania

- Aftanazy R., *Materiały do dziejów rezydencji. Tom VIII. Dawne województwo ruskie: ziemia przemyska i sanocka*, Warszawa 1991.
- Budziak J., *Dzieje Leska 1772–1918*, Lesko-Wiedeń-Kraków 1995.
- Budziak J., *Dzieje Leska 1918–1939*, Lesko 2001.
- Czy wiesz kto to jest?*, red. S. Łoza, Warszawa 1938.
- Drozdowski M., *Naczelny Komitet Narodowy (1914–1918). Polityczne i organizacyjne zaplecze Legionów Polskich*, Kraków 2017.
- Dunin-Borkowski J., *Almanach błękitny. Genealogie żyjących rodów polskich*, Lwów-Warszawa 1908.
- Kunaszowski H., Życiorysy uczestników powstania listopadowego zebrane na pamiątkę obchodu jubileuszowego pięćdziesięcioletniej rocznicy tego powstania, Lwów 1880.
- Lutecki W., *Historie niektóre ziemi sanockiej*, Warszawa 1938.
- Łosowski P., *Wstęp*, [w:] A. Krasicki, *Dziennik z kampanii rosyjskiej 1914–1916*, Warszawa 1988.
- Łoza S., *Obrączki Kościuszkowskie*, „Żołnierz Polski” 3 czerwca 1923, nr 22.
- Piliński K., *Dwudziestopięciolecie działalności Sodalicyi Mariąńskiej Panów Ziemi Sanockiej, Miejsce Piastowe 1917*.
- Solecki W., *Historia rodziny Krasickich*, „Rocznik Przemyski” 35, 1999, z. 4.
- Tyrowicz M., *Krasicki Franciszek Ksawery (1774–1844)*, „Polski Słownik Biograficzny” 15, 1970.
- Żabko-Potopowicz A., *Krasicki August Konstancy (1873–1946)*, „Polski Słownik Biograficzny” 35, 1970.

Publikacje internetowe

- Bibliografia przedwojennych „Roczników Polskiego Towarzystwa Dendrologicznego”, https://www.ptd.pl/?page_id=1294.
- Korczyński P., *Frontowe miasta Legionów Polskich*, <http://polskazbrojna.pl/home/art.icleshow/25815?t=Frontowe-miasta-Legionow-Polskich>.

Биография Августа Красицкого (1873–1946) на фоне семейной истории

Резюме

Семья Красицких владела поместьем Леско почти 150 лет. В то время последующие представители этого рода были вовлечены в движения за независимость, политическую, экономическую и культурную деятельность. Последний владелец Леско, граф Август Красицкий (1873–1946), принимал участие в общественной жизни как в условиях австрийского раздела, так и в независимой Польше. До 1914 года он занимал должность предводителя повета Леско и был депутатом Национального парламента Галиции. Во время Первой мировой войны служил в Польских легионах адъютантом коменданта. Свой боевой путь он прошел в составе 2-й бригады. В 1916 году он стал членом Военного отдела Верховного национального комитета. Красицкий был дендрологом по образованию, президентом Галицкого, а затем Малопольского лесного общества и членом многих других местных и общенациональных экономических и образовательных

организаций. В его биографии обнаруживаются многочисленные сходства с судьбами его предков, что доказывает тем самым жизнестойкость помещичьей традиции.

Ключевые слова: Август Красицкий, Леско, Польские легионы, помещики, Красицкие, повет Леско

The life of August Krasicki (1873–1946) against the background of family history

Summary

The Krasicki family remained in possession of the Lesko estate for a little less than 150 years. During this period, many Krasickis were involved in the Polish independence movement as well as engaged in political, economic and cultural activities. The last owner of Lesko — count August Krasicki (1873–1946) — took part in public life both during Austrian rule and in independent Poland. Before 1914, he held the position of the marshal of the Lesko county and served as a member of the Diet of Galicia and Lodomeria. During World War I, he served in the Polish Legions as the commandant's aide-de-camp. He was part of the 2nd Brigade of the Legions. In 1916, he became a member of the Military Department of the Supreme National Committee. A dendrologist by education, he served as the president of the Galician and then Małopolska (Lesser Poland) Forest Society, as well as a member of many other economic and educational organizations (local and national). His biography shows numerous similarities with the fate of his ancestors, thus proving the vitality of the landed gentry tradition.

Key words: August Krasicki, the Krasicki family, Lesko, Lesko County, Polish Legions, landed gentry